

سرشناسه	حسنی، سیدعلی،
عنوان و نام پدیدآور	تألیف و تأیید بر بزرگان نهضت پروتستان و پیش گامان الهیات لیبرال / سیدعلی حسینی.
مشخصات نشر	تألیف و تأیید آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، انتشارات، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	۳۷۶ ص.
فروست	انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)؛ ۱۰۹۶. ادیان؛ ۱۱.
شابک	۸-۸۷۰-۴۱۱-۹۶۴-۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا.
یادداشت	کتابنامه.
یادداشت	نمایه.
موضوع	کانت، ایمانوئل، ۱۷۲۴ - ۱۸۰۴ م. -- نقد و تفسیر.
موضوع	شلایرماخر، فریدریش، ۱۷۶۸ - ۱۸۳۴ م. -- نقد و تفسیر.
موضوع	آزادی‌خواهی (دین) -- پروتستان (مذهب).
موضوع	انسان‌گرایی.
موضوع	مسیحیت - کلام.
موضوع	پروتستان (مذهب).
شناسه افزوده	مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره). انتشارات.
رده‌بندی کنگره	ح ۵۲/۱۶۱۵ BR
رده‌بندی دیویی	۲۳۰/۰۴۴
شماره کتاب‌شناسی ملی	۳۵۶۰۶۸۷

تأثیر اومانسیم بر بزرگان نهضت پروتستان و پیش‌گامان

الهیات لیبرال

www.ketab.ir

سید علی حسینی

انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی

۱۳۹۳

شماره ردیف ۱۰۹۶
شماره موضوعی ۱۱- ادیان
۱۳۹۳-۲۹

■ تأثیر او مانيسم بر بزرگان نهضت پروتستان و پيش گامان الهيات ليبرال

● مؤلف: سيد علي حسني

● ناشر: انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی رحمه الله

● چاپ: نگارش

● نوبت و تاريخ چاپ: اول، تابستان ۱۳۹۳

● شمارگان: ۱۰۰۰

● قيمت: ۱۲۰۰۰ تومان

● دفتر مرکزی: قم، خیابان شهدا، کوی ممتاز، پلاک ۳۸
تلفن و نمابر: ۰۲۵-۳۷۷۴۲۳۲۶

● شعبه مؤسسه امام خمینی (ره): قم، بلوار امین، بلوار جمهوری اسلامی، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
تلفن: ۰۲۵-۳۲۱۱۳۶۲۹

فهرست مطالب

۱۲	مقدمه معاونت پژوهش
۱۵	مقدمه
	فصل اول: اومانیسیم (تعریف، تاریخچه، انواع و اصول)
۱۸	تعریف اومانیسیم
۱۸	معنای لغوی
۱۹	معنای اصطلاحی
۲۳	تاریخچه اومانیسیم
۴۰	انواع اومانیسیم (رابطه اومانیسیم با دین)
۴۰	اومانیسیم دینی
۴۲	اومانیسیم سکولار
۴۴	اصول اومانیسیم
۴۵	۱. طبیعت گرایی
۴۷	۲. انسان، منبع ارزش ها
۴۹	۳. آزادی انسان
۵۰	۴. خرد گرایی
۵۱	۵. مدارا
	فصل دوم: آیین پروتستان (آغاز، عوامل شکل گیری و بزرگان)
۵۴	شکل گیری پروتستان

۵۵	الف) آیین پروتستان (Protestant).....
۵۵	ب) نهضت اصلاح دینی (Reformation).....
۵۶	ج) انجیلی (Evangelical).....
۵۷	عوامل شکل گیری نهضت اصلاح دینی.....
۵۹	الف) عوامل فکری و عقیدتی.....
۵۹	۱. عدم تحرک لازم در الهیات مسیحی و پرداختن به امور بی فایده.....
۶۰	۲. اعتقاد به آموزه های ناموجه و مخالف عقل و وجدان.....
۶۱	۳. محجوریت کتاب مقدس و مفاهیم اولیه مسیحیت.....
۶۲	۴. تنوع و تکرر عقیدتی.....
۶۳	۵. پررنگ شدن جایگاه معاد و آداب دینی.....
۶۳	۶. سوءاستفاده از باورها و اعتقادات مردم.....
۶۴	۷. وضعیت اسفبار روحانیان.....
۶۹	۸. بحران مرجعیت.....
۷۰	۹. برپایی دادگاه های تفتیش عقاید و سانسور افکار.....
۷۳	ب) بحران های سیاسی.....
۷۳	۱. افشای کذب بودن عطیه کنستانتین.....
۷۴	۲. شکست در جنگ های صلیبی.....
۷۵	۳. قدرت یافتن حاکمان محلی و سکولار.....
۷۶	۴. اسارت بابلی (انتقال مقر پاپ از رم به آوینیون) و شقاق عظیم.....
۸۱	۵. رشد و گسترش ملی گرایی.....
۸۲	ج) بحران های اجتماعی.....
۸۴	د) افزایش علم و دستاوردهای علمی.....
۸۴	۱. گسترش تعلیم و تربیت.....
۸۴	۲. صنعت چاپ.....
	فصل سوم: تأثیر اومانیسم بر نهضت پروتستان
۸۹	الف) مارتین لوتر.....

۹۲	ارتباط لوتر با اومانیسیم
۹۲	ارتباط رشد علمی لوتر با اومانیسیم
۹۵	ارتباط اومانیسیم با شعارهای اصلی لوتر
۹۸	اختلاف لوتر با اومانیسیت‌ها
۱۰۱	اختلاف لوتر با اراسموس اومانیسیت
۱۰۵	ب) اولریش زوینگلی
۱۰۷	ارتباط زوینگلی با اومانیسیم
۱۰۷	ارتباط رشد علمی زوینگلی با اومانیسیم
۱۰۹	اصلاحات زوینگلی همگام با اومانیسیت‌ها
۱۱۳	ج) جان کالون
۱۱۵	آثار کالون
۱۱۶	ارتباط کالون با اومانیسیم
۱۱۶	ارتباط رشد علمی کالون با اومانیسیت‌ها
۱۱۸	ارتباط اصلاحات کالونی با اومانیسیم
۱۲۳	تأثیر اومانیسیم در فراهم کردن مقدمات شکل‌گیری نهضت صلاح‌دینی
۱۲۳	احیا و گسترش تعلیم ادبیات قدیم
۱۲۴	برگشت به سرچشمه‌ها
۱۲۶	گسترش تعلیم و تربیت
۱۲۶	نتیجه‌گیری

فصل چهارم: زمینه‌های تاریخی شکل‌گیری الهیات لیبرال

۱۲۸	الهیات لیبرال
۱۲۹	تعریف الهیات لیبرال
۱۳۱	عصر روشنگری (خرد)
۱۳۳	عوامل و زمینه‌های شکل‌گیری جنبش روشنگری
۱۳۳	الف) منازعات مذهبی
۱۳۴	ب) تحولات فکری

۱۳۹	ویژگی‌های کلی روشنگری
۱۳۹	الف) عقلانیت و خردگرایی
۱۴۲	ب) طبیعت‌گرایی
۱۴۳	ج) دین‌ستیزی
۱۴۴	د) تأسیس دین طبیعی
۱۴۴	ها) آزادی و خودمختاری
۱۴۵	و) پیشرفت
۱۴۶	عوامل اثرپذیری الهیات پروتستان از جنبش روشنگری
۱۴۸	تأثیر روشنگری بر الهیات
۱۵۵	بنیادهای الهیات لیبرال
۱۵۵	الف) فردگرایی
۱۵۶	ب) اعتبار (تأیید) علم
۱۵۶	ج) رویکرد تاریخ‌نگرانه به دین
۱۵۷	د) اتحاد (اشتراک) فرهنگ و دین
۱۵۷	روش الهیات لیبرال
۱۵۹	اندیشه‌های اصلی الهیات لیبرال
۱۶۰	الف) اعتقاد به درون‌بودگی خدا
۱۶۱	ب) پذیرش نظریهٔ تکامل
۱۶۲	ج) عدم نیاز ضروری به مکاشفهٔ خاص الهی
۱۶۲	د) پذیرش نقد کتاب مقدس
۱۶۳	ها) علاقهٔ وافر به یافتن عیسای تاریخی
۱۶۴	و) رد گناه اولیه
۱۶۴	افول الهیات لیبرال

فصل پنجم: تأثیر اومانیزم بر کانت

۱۷۰	زندگی‌نامهٔ ایمانوئل کانت (۱۷۲۴-۱۸۰۴)
۱۷۵	کانت الهی‌دان

۱۸۶	رابطه کانت با روشنگری.....
۱۸۷	تأثیر اومانیسیم بر کانت.....
۱۸۹	الف) شرایط خانوادگی.....
۱۹۳	ب) شرایط اجتماعی و فرهنگی.....
۱۹۷	اثربرداری کانت از روسو.....
۲۰۰	اثربرداری کانت از هیوم.....
۲۰۲	ج) اثربرداری کانت از اومانیسیم.....
۲۰۲	معرفت‌شناسی.....
۲۱۲	اخلاق.....
۲۲۰	اصول موسسه عقل عملی.....
۲۲۷	دین.....
۲۳۲	الف) اعتقادات.....
۲۴۱	ب) متون مقدس.....
۲۴۲	ب) شعائر دینی.....
۲۴۴	ج) انسان.....
	فصل ششم: تأثیر اومانیسیم بر شلایر مایر
۲۵۶	زندگی‌نامه شلایر مایر.....
۲۶۳	عصر رومانتیک.....
۲۶۳	آغاز رومانتیک.....
۲۶۷	زمینه‌های شکل‌گیری جنبش رومانتیک.....
۲۶۸	الف) افول عقل‌گرایی.....
۲۶۹	ب) انحطاط نظام نئوکلاسیک.....
۲۷۰	ج) ظهور ایده‌باوری (اصالت معنا).....
۲۷۲	د) سرخوردگی ناشی از بعضی گرایش‌های دنیای جدید.....
۲۷۳	ها) ظهور دوره پیش‌رومانتیک.....
۲۷۴	و) پارساگرایی در قرن هفدهم.....

۲۷۲	 (ز) زمینه‌های تاریخی و اجتماعی
۲۷۶	 اندیشه‌های اصلی نهضت رومانتیک
۲۷۶	 (الف) فردگرایی
۲۷۸	 (ب) وجود نامتناهی
۲۸۰	 (ج) طبیعت به عنوان کلیتی اندام‌وار
۲۸۱	 (د) احساس گرایی
۲۸۲	 (ها) گرایش به دین و علاقه به مسیحیت
۲۸۲	 افول رومانیسم
۲۸۲	 اندیشه‌های شلایر ماخر
۲۸۳	 تجربه دینی؛ منبع دین
۲۸۵	 کتاب مقدس
۲۹۱	 خدا
۲۹۳	 عیسی مسیح
۲۹۶	 تثلیث
۲۹۸	 کلیسا
۲۹۸	 تکثر ادیان
۳۰۰	 تأثیر اومانیسم بر شلایر ماخر
۳۰۳	 (الف) خانواده‌گی
۳۰۴	 (ب) شرایط علمی و فرهنگی جامعه
۳۰۸	 (ج) اندیشه‌ها
۳۱۲	 جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۳۲۱	 کانت
۳۲۸	 شلایر ماخر
۳۴۳	 منابع
۳۵۵	 نمایه‌ها
۳۶۸	

مقدمه معاونت پژوهش

حقیقت اصیل ترین، جاودانه ترین و زیباترین راز هستی و نیاز آدمی است که سلسله مؤمنان و عالمان سابق به جهانها که در راه آن نباخته، و جاهلان و باطل پرستان چه توطئه ها و ترفندها که برای محو و مسخ آن نساخته اند. چه تلخ واقعیتی است مظلومیت حقیقت، و چه شیرین حقیقتی است این واقعیت که در مصاف همیشگی حق و باطل، حق سربلند و سرفراز است و باطل از بین رفتنی و نگونسار. این والا و بالانشینی حقیقت، گذشته از سرشت حق، وام دار توانمندی های خالصانه و پایان ناپذیر حقیقت جویانی است که در عرصه نظر و عمل کمر همت محکم بسته و از دام و دانه دنیا رسته اند، و در این میان نقش و تأثیر ادیان و پیامبران الهی، و به ویژه اسلام و پیامبر اکرم ﷺ و جانشینان برحق و گرامی او ﷺ، برجسته ترین است.

دانشمندان نام آور شیعه رسالت خطیر و بی نظیر خویش را بهره گیری از عقل و نقل و غوص در دریای معارف قرآن و برگرفتن گوهر ناب حقیقت از سیره آن پیشوایان و عرضه آن به عالم بشری و دفاع جانانه در برابر هجوم ظلمت پرستان حقیقت گریز دانسته و در این راه دیده ها سوده و جان ها فرسوده اند. اکنون در عصر بحران معنویت که دشمنان حقیقت و آدمیت هر لحظه با تولید و انتشار فزون از

شمار آثار نوشتاری و دیداری و به‌کارگیری انواع ابزارهای پیشرفته سخت‌افزاری و نرم‌افزاری در عرصه‌های گوناگون برای سیطره بر جهان می‌کوشند، رسالت حقیقت‌خواهان و اندیشمندان حوزوی و دانشگاهی، به‌ویژه عالمان دین، بس عظیم‌تر و سخت دشوارتر است.

در جهان تشیع، پژوهشگران حوزوی در علوم فلسفی و کلامی، تفسیری و حدیثی، فقهی و اصولی و نظایر آن کارنامه درخشانی دارند، و تأملات ایشان بر تارک پژوهش‌های اسلامی می‌درخشد. در زمینه علوم طبیعی و تجربی و فناوری‌های جدید نیز پژوهشگران ما تلاش‌هایی چشمگیر کرده، گام‌هایی نویدبخش برداشته و به جایگاه درخور خویش در جهان نزدیک شده‌اند، و می‌کوشند تا با فعالیت‌های روزافزونشان مقام شایسته خویش را در محنه علمی بین‌المللی بازابند. ولی در قلمرو پژوهش‌های علوم اجتماعی و انسانی تلاش‌های دانشمندان این مرزوبوم آن‌گونه که شایسته نظام اسلامی است به بار ننشسته و آن‌گاه به ترجمه و اقتباس نظریات دیگران بسنده کرده‌اند. در این زمینه کمتر می‌توان ردیابی ابتکارات و به‌ویژه خلاقیات‌های برخاسته از مبانی اسلامی را یافت و تا رسیدن به منزلت مطلوب راهی طولانی و پرچالش در پیش است. از این‌روی، افزون بر استنباط، استخراج، تفسیر و تبیین آموزه‌های دینی و سازمان‌دهی معارف اسلامی، کاوش در مسائل علوم انسانی و اجتماعی از دیدگاه اسلامی و تبیین آنها از مهم‌ترین اهداف و اولویت‌های مؤسسات علمی به‌ویژه مراکز پژوهشی حوزه‌های علمیه است.

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی^ع در پرتو تأییدات رهبر کبیر انقلاب اسلامی و حمایت‌های بی‌دریغ خلف صالح وی، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای «مد ظله العالی» از آغاز تأسیس براساس سیاست‌ها و اهداف ترسیم‌شده از سوی حضرت آیت‌الله محمدتقی مصباح یزدی «دامت برکاته» به امر پژوهش‌های علمی و دینی

اهتمام داشته و در مسیر برآوردن نیازهای فکری و دینی جامعه، به پژوهش‌های بنیادی، راهبردی و کاربردی پرداخته است. معاونت پژوهش مؤسسه برای تحقق این مهم، افزون بر برنامه‌ریزی و هدایت دانش‌پژوهان و پژوهشگران، در زمینه نشر آثار محققان نیز کوشیده و بحمدالله تاکنون آثار ارزنده‌ای را در حد توان خود به جامعه اسلامی تقدیم کرده است.

کتاب پیش روی، پژوهشی است در قلمرو الهیات مسیحی که با تلاش پژوهشگر ارجمند جناب حجت‌الاسلام دکتر سیدعلی حسینی نگارش یافته است. هدف اصلی نویسنده بررسی تأثیر اومانیسیم بر الهیات مسیحی در دوران جدید است.

معاونت پژوهش از مؤلف محترم و جناب آقایان دکتر قربان علمی و حجت‌الاسلام والمسلمین محمد حسین زاده یزدی و دکتر یوسف دانشور نیلو که با مطالعه و ارائه نظرهای سودمندشان، بر آلمان و غنای اثر افزوده‌اند، صمیمانه سپاسگزاری می‌کند و توفیق روزافزون ایشان را از خداوند متعالی خواستار است.

معاونت پژوهش

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی *